

Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks, in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels, die gratis geleverd worden) bestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respectieve geabonneerden wordt afgeleverd. Aan de geabonneerden in de Nederlandsche Overzeesche Bezittingen, wordt de Jaargang, uit hoofde van de 40 pCt. rabat voor transport-, assurantie- en commissie-gelden, tegen de befaling van f 8,50 afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koningrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden vrachtfrij aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, of aan den Directeur, den kapitein VAN RIJNEVELD, van de rijdende artillerie, te Breda, met het opschrift: voor den Militairen Spectator.

NECROLOGIE.

Tijne Excellentie

DE HEER GENERAAL DER INFANTERIE
BARON W. A. DE CONSTANT REBECQUE
DE VILLARS,
KOMMANDEUR DER MILITAIRE WILLEMS-ORDE,
overleden binnen 's Gravenhage,
den 12. Augustus 1838.

Toi, mon père, ployant ta tente voyageuse,
Conte-nous les écueils de ta route orageuse,
Le soir, d'un cercle étroit en silence entouré.
Si d'opulens trésors ne sont plus ton partage,
Va, tes fils son contens de ton noble héritage:
Le plus beau patrimoine est un nom révééré.

VICTOR HUGO.

Terwijl het groote pleitgeding, waarin Nederland nu ruim acht jaren gewikkeld is, door eene, het vaderland vijandige staatkunde slepende wordt gehouden, heeft de hand des tijds niet versaagd om zwaar te drukken op de hoofden van vele personen, wier namen regtstreeks of zijdelings bij de merkwaardige gebeurtenissen van dien tijd zijn ingevlochten. De rij dier mannen, welke door geboorte, rang en betrekking, noodzakelijkerwijze, eene rol moesten vervullen in den strijd tusschen pligtgevoel en eerverloochening, tusschen waarheid en logen, zien wij van tijd tot tijd dunnen, terwijl de levende schakels dier keten van gebeurtenissen, onder den roest der jaren of onder een te vroegtijdig bederf, in stof wegvallen. De eeuwige regtvaardigheid heeft voor haar Goddelijk regter-gestoelte reeds vele dier mannen gedaagd, om bij de rekenschap van den vroegeren levensloop, ook die van

hunne laatste handelingen af te leggen. Wanneer het nu aan den levende vergund is om hen na te staren tot aan den nevelachtigen sluijer der eeuwigheid, achter welken zij aan onze beschouwing ontogen worden; wanneer wij dezen of genen een' meewaardigen of dankbaren blik mogen naverpen, en afkeurend of wel eerbiedvol terugzien op den weg dien zij vóór en met ons hebben bewandeld, dan rust er ook eene verplichting op den overblijvende, om de indrukken en gewaarwordingen dier beschouwing aan de vergetelheid te ont-rukken. Enkelen van hen hebben hoofd- of nevenrollen vervuld; anderen hebben de gebeurtenissen slechts in het voor-bijgaan aangeroord, zonder bijzonder de aandacht op zich te trekken; en deze worden veeltijds vergeten, terwijl hunne nagedachtenis onbemerkt verzinkt in den maalstroom van de grootere en veel geruchtmakende feiten van anderen. Onder deze zijn er, waarover het algemeen gevoelen te voorbarig het oordeel geveld heeft, uitgaande van daadwerkelijke handelingen die ter algemeene kennis waren gebracht, doch waarvan de oorzaken, welke die handelingen voortgebracht hebben, voor als nog met een waas overdekt zijn.

De naam van den eerwaardigen grijsen generaal, hierboven omkransd, heeft zich slechts even aan den horizon dier gebeurtenissen vertoond, doch hij behoort desniettemin tot den groep van personen, welke wij nu en dan in een afzonderlijk tafereel ten toon hangen. Een levensloop, zonder tegenspraak, rijk in kenmerken van waren zielen-adel, vol van echte karaktertrekken van geestkracht en moed, uitmuntende in trouw, door nood beproefd en met zooveel zedige bescheidenheid en onbaatzuchtigheid doorweven, moest onze warme belangstelling opwekken, moest ons aansporen om deszelfs omtrekken te teekenen:

« Légue à mon luth obscur l'éclat de ton épée;
« Et du moins, qu'à ma voix, de ta vie occupée,
« Ce beau souvenir prête un charme solennel;
..... »

GUILLAUME ANNE BARON DE CONSTANT REBECQUE DE VILLARS, uit een aanzienlijk geslacht gesproten (1), zag op den 24sten April

(1) Vele leden van zijn geslacht, hadden reeds lang het burgerregt in het Gemeenebest der Vereenigde Gewesten verkregen, door de diensten welke zij aan den lande hadden bewezen, terwijl hunne namen, met onderscheiding vermeld, ook elders in hooge achting stonden. In het Ge-

1750, te 's Gravenhage het levenslicht. Ten doop gehouden door *Z. D. H. Willem IV, Prins van Oranje* en *Princes Anna van Engeland*, ontving de jonggeboren van den doorluchtigen Peet, het brevet van vaandrig bij de Zwitsersche lijfwacht. In het jaar 1762 tot 2de luitenant bij de compagnie van den Prins stadhouder benoemd, aanvaardde hij in 1766 de dienstbetrekking bij zijn regiment, waarbij hij zich zeer spoedig door ijverbetoon en geschiktheid voor de krijgsdienst onderscheidde. De verschillende graden der militaire hiërarchie doorlopende, werd de nog jeugdige *de Constant de Villars* in 1773 tot luitenant-kolonel bevorderd, en in 1779 tot kolonel benoemd.

Het weldadig gestarnte van voorspoed, van welvaart, van genoeg en geluk, dat in het roemruchtigste tijdperk van het Gemeenebest, zoo heerlijk geschitterd had, taande reeds sedert geruimen tijd. Inwendige verdeeldheid onder de verschillende klassen van burgers, verergden de kwalen der maatschappelijke verkeer, en knaagden met toenemende woede aan de steunpilaren van het staatsgebouw. De oorzaken der inéénstorting van de oude monarchij in Frankrijk, wrochte daarenboven uitkomsten, die den reeds veegen staat van ons gemeenebest hevig schokte. De wrijving, door deze en gene oorzaken voortgebracht, deed echter de levensvonken, die nog in het verborgen glimpten, weder opglooren, en voerde nieuwe levenswarmte in aderen en vaten. De oorlogstrompet had de rust, waarin de troepen van den Staat langdurig gekwijn hadden, doen keeren: zij riep het krijgsvolk te wapen en aan de grenzen. De twee jeugdige telgen van het vorstelijk ge-

---

denkstuk van Neêrlands Heldendadentee Zee, door *Engelbert Gerrits*, is de naam dezer familie zeer roemrijk opgeteekend, terwijl in eene noot, bij de vermelding van eene trek van groote stoutmoedigheid, door eenen *Peter de Constant Rebecque* (in 1640) bedreven, onder anderen gezegd wordt, «dat die onder onze moedige zeelieden eene roemvolle plaats verdient, en dat hij tot een geslacht behoorde, dat reeds in 1560 twee onder-admiralen bij onze zeemagt telde, namelijk *Peter* en *Jan Karel* baron *de Constant Rebecque*.»

De vader van onzen grijzen legerhoofd was *David Louis Baron de Constant Rebecque*, heer van *Hermenches* en van *Villars*, kolonel in dienst van Holland, later *marechal-de-camp* en ridder van de orde *pour le Mérite*, in dienst van Frankrijk; zijne ooms *Philippe Germain*, kolonel-kommandant van een Waalsch regiment, *Juste Arnould*, kolonel, en *Marc Samuel*, majoor, waren drie zeer verdienstelijke officieren van het Nederlandsche leger. Zijn grootvader *Samuel* baron *de Constant Rebecque*, die in 1699 in Hollandsche dienst getreden, en in 1747 luitenant-generaal en chef van een regiment van zijnen naam, en Gouverneur van 's Hertogenbosch was, stond bekend als een officier van groote verdienste en deelde als zoodanig het vertrouwen van den Prins *Eugenius* en dat van *Marlborough*. De oudste broeder van dezen laatstgenoemden, *Marc Rodolphe*, Drossaart van de *Willemstad*, adjudant-generaal en aide-kwartiermeester-generaal, had zich het vertrouwen van Koning *Willem III* waardig gemaakt, toen hij op het punt om tot Lord verheven te worden, aan de gevolgen van een al te werkdadig leven, in den ouderdom van 30 jaren overleed.

Wij hebben vermeend ook deze laatste bijzonderheden, welke ter onzer kennis waren gekomen, om der volledigheds wil te moeten mededeelen.

slacht, dat, in benarde tijden, altijd daár was, waar het redende schild moest geheven worden, en waar de verdediging van 's lands regten, sterke armen en duchtige koppen vorderde, snelden naar de eereposten, die hen wachtende waren.— De veldtogt van 1793, de getuige van Hollandsche moed, werd nu geopend.

De kolonel *Baron de Constant Rebecque de Villars* (1) zag, door deze gebeurtenissen zijnen wensch bevredigd, om, de onderscheiding, die hij, zoowel als zijne familie, bij voortdurende, van het stadhouderlijk geslacht had mogen ondervinden, met toewijding en trouw te beantwoorden.

Aan het hoofd der Zwitsersche gardes, bevond hij zich bij de troepen, welke op het einde van de maand Maart de vesting Breda en het korps van den generaal *Fliers* blokkeerden. De spoedige overgave van deze vesting, zoowel als die van *Geertruidenberg*, *Heusden* en de *Willemstad*, en aan de andere zijden die van de forten *Lillo* en *Liefkenshoek*, deed het Congres, te Antwerpen vereenigd, besluiten, om het Hollandsche leger tot meerdere werkdadigheid te roepen. In de kleine gevechten en schermutselingen hadden deze troepen zich voorbereid tot de grootere feiten, waartoe zij nu geroepen werden, en onder deze voorbereiding, hadden de Zwitsersche gardes met hunnen kolonel zich steeds voordeelig onderscheiden.

Het leger van den Staat, onder aanvoering der beide Prinsen, rukte toen in de Zuidelijke Nederlanden. Deze marsch, die door een reeks van gevechten gedurig afgebroken en dan weder voortgezet werd, had den moed der troepen gestaalt, en het vertrouwen op het beleid hunner aanvoerders gevestigd. Aan vele zijden hadden zij ongedeelde roem ingeogst, en dikwerf hadden de Zwitsersche gardes, met hunne Hollandsche wapenbroeders gewedijverd, om de hoogachting der Oostenrijksche aanvoerders weg te dragen.

De kolonel *de Constant Villars*, was reeds meermalen in de gelegenheid geweest om de aandacht der beide Prinsen *van Oranje* tot zich te trekken; eene eer die hij geenszins aan zich zelve, maar aan zijne dappere soldaten en aan zijne brave officieren dankte, dewijl bescheidenheid een der uitstekende hoofdtrekken van zijn karakter uitmaakte.

De Nederlandsche troepen werden intusschen rusteloos gehouden door de gedurige aanvallen en schermutselingen der Fransche legerbenden. De *Ersprins van Oranje*, (onzen tegenwoordigen Koning) achte het dan ook noodzakelijk, om den vijand een hoofdtreffen te bieden, ten einde door eenen ernstigen aanval, eenig meerder ontzag den vijand in te boezemen, en daarna zijne soldaten eenige rust te verschaffen. Met overleg van den hertog *van York*, en de Keizerlijke en Pruisische officieren *Gomez* en *Schöler*, trok *Z. D. H.* den 18den Augustus in twee kolonnen op, tegen *Lincelles*, *Blau-*

(1) In de bijzondere gedenkschriften en in eenige relazen van deze en volgende veldtogten, als ook in eenige officiële stukken, komt hij bij verkorting voor onder den naam van *de Constant*.

ton en Bondues, welke posten achtereenvolgens door de onzen met hevigheid werden aangevallen.

De stoutheid dezer, door den Erfprins ontworpen onderneming, viel vooral in het oog bij Lincelles, daar dit dorp bestreken werd door eene groote redoute, welke de Franschen op eene hoogte bezijden den weg hadden aangelegd, en het dorp zelf, door gepalissadeerde werken en batterijen, voor eene krachtige verdediging vatbaar was. De Hollandsche en Zwitsersche gardes ontvingen de eervolle, maar gevaarlijke opdracht, om de flankerende werken en het versterkte dorp stormenderhand te nemen, en hier opende zich een schoon strijdperk voor den kolonel *de Constant*, om onder de oogen van zijnen generaal den hem aangeboren moed ten toon te spreiden. De door hem aangevoerde Zwitsersche gardes vermeersterden, onder een verpletterend kartets- en geweervuur, de werken en het dorp Lincelles, terwijl hunne Hollandsche krijgsmakkers de flankerende werken, onder een niet minder hevig kanon- en geweervuur, deden ontruimen. De Erfprins gaf, op de plaats zelve, zijne hooge tevredenheid aan den kolonel *de Constant* te kennen, terwijl Hoogstdezelve in de officiële rapporten aan het gouvernement van deszelfs gehonden gedrag en aan den dag gelegde onverschrokkenheid, de eervolste melding maakte.

Kort daarna, namelijk den 23sten Augustus, ontving de kolonel *de Constant* een sprekend bewijs van het vertrouwen dat de jeugdige veldheer in zijn beleid stelde, namelijk deszelfs benoeming tot het kommandement eener brigade. Zich deze onderscheiding waardig te maken, werd alstoen het doelwit van zijn streven. De rustelooze aanvoerders der Fransche legerbenden lieten het ook geenszins aan gelegenheden ontbreken, om hernieuwde proeven zijner toewijding aan de belangen van het huis van *Oranje* af te leggen. De bestorming onzer posten bij Halluin en Roncq, den 12den September, alwaar onze troepen aanvankelijk voor de vijandelijke overmagt moesten wijken, en waarbij een gedeelte van het regiment *van Brakel* omsingeld en gevangen genomen werd, was hem daartoe zeer gunstig. Ter ondersteuning van het naauw bedreigde Halluin gezonden, voerde de kolonel *de Constant*, aan het hoofd der bataillons *May* en *Wartensleben*, eenen krachtigen aanval tegen de geestdriftvolle Fransche benden uit, en dreef deze tot achter het kasteel terug, zoodat de onzen zich weder in hunne positiën konden staande houden.

De oorlogkansen begonnen nu voor onze troepen eene wending te nemen, grootendeels veroorzaakt door de afscheiding van het Oostenrijksche leger. Den 13den September werd voor hen een noodlottige dag, waarin noch het beleid der beide Prinsen, noch hunne personele dapperheid, noch de leeuwenmoed der onzen, de groote overmagt der Fransche troepen konden stuiten. Tot eenen overhaasten terugtogt gedwongen, werden de troepen van den Staat, meer dan wenschelijk was, uiteengeworpen. De kolonel *de Constant* maakte zich daarbij bijzonder verdienstelijk, door met de grootste inspanning en

bedaarheid van geest, de vluggende soldaten tot staan te brengen, en de orde bij den terugtogt zooveel doenlijk te herstellen. Het mogt hem dan ook gelukken, een 3000tal soldaten van verschillende regimenten, benevens 23 stukken geschut bijeen te brengen, en daarmede naar de opgegeven verzamelaarsplaats te Gend te trekken. De aankomst dezer troepen, welke men verloren waande, veroorzaakte groote vreugde in het Hollandsche hoofdkwartier. Dezelve werden in het kamp de *Mesle* op nieuw georganiseerd, bij welke gelegenheid eene veel sterkere brigade, aan der beleidvolle aanvoering van den kolonel *de Constant* werd toebetrouwd.

Na de verzameling van het Hollandsche leger en eenige partiële overwinningen, en na het gelukkig gevoerde gevecht bij Kortrijk, maakte de geallieerde magt eene algemeene voorwaartsche beweging, terwijl de Hollandsche troepen geroepen werden, om Maubeuge mede te helpen veroveren.

Het hoofd van den Franschen generaal *Houchard* was reeds op het schavot gevallen, als een zoenoffer voor de hernieuwde successen der Hollandsche en geallieerde krijgsbenden. Zijn opvolger, *Jourdan*, was in den aanvang niet gelukkiger, daar alle zijne posten, aan de boorden van de *Sambre* opgeworpen, de een na den andere, door het geallieerde leger genomen werden. De Hollandsche troepen trokken daarop naar het kamp bij Bettignies, ten einde van daár tot de bovenbedoelde belegering mede te werken. De kolonel *de Constant*, die in de veevuldige bloedige gevechten, welke in dat tijdstip zonder ophouden geleverd werden, met zijne dappere krijgsmakkers op gelijke hoogte gebleven was, werd nu met zijne brigade, bestaande uit 4 bataillons en 6 eskadrons, naar het zoogenaamde *Bois des Dames* gezonden, om de Oostenrijksche troepen af te lossen. Op dezen gevaarlijken post bleef hij onder het vuur der vesting stand houden, tot dat de blokkade den 18den October werd opgeheven, waarna hij met zijne onderhebbende brigade, onder het bevel van den vorst van Waldeck, naar de abdij van Lobbes marcheerde.

In de maand Januarij 1794 werd de kolonel *de Constant* tot generaal-majoor der infanterie benoemd, terwijl het kommandement der brigade gardes, als eene nieuwe onderscheiding en belooning, aan hem in de maand Maart werd opgedragen. Deze troepen waren alstoen in de omstreken van Bavay gekantonneerd.

Het geheele geallieerde leger, op den 16den April in de velden van Forest vereenigd, ontving, na door den Keizer van Oostenrijk in oogenschouw genomen te zijn, het bevel om de Franschen in hunne versterkte posten aan te vallen. In de driedaagsche bloedige gevechten, overdekten de Hollandsche troepen zich met roem, terwijl de gelukkige uitkomsten in die dagen bevochten, de wegen openden om Landrecies in te sluiten. Den 20sten daaraanvolgende kreeg de generaal *de Constant* de eervolle opdracht, om zijne gardes tegen het sterkste gedeelte van het vijandelijke kamp aan te voeren, 't welk hij stormenderhand vermeersterde; daardoor was de geheele insluiting volbragt. Gedurende de belegering

deelde hij met de overige troepen van het belegering-korps in den lof dien men hetzelfde van alle kanten toezwaide. Om de brigade gardes te beloonen, ontving de generaal *de Constant* het bevel, om met zijne brigade, aan het hoofd der troepen te marcheren, die, na de overgave, de vesting Landrecies bezette.

Bij de rustelooze voortzetting van den veldtogt, ontving de generaal-majoor *de Constant*, gedurende den slag bij Fleurus (26 Junij) van den Prins *Frederik van Oranje* het bevel, om met de helft van de kolonne, die door Hoogstdenzelven aangevoerd werd, tegen Fontaine l'Evêque, dat sterk door den vijand bezet was, te marcheren en den vijand van daar te verdrijven. Deze aanval, met evenveel beleid als moed uitgevoerd, werd met geluk bekroond. Van daar zoude hij medewerken tot den aanval van het versterkte kamp van l'Épinette, doch de onverwachte terugtogt der kolonne, onder het bevel van den Prins *van Coburg*, en de niet minder onverwachte ontruiming van Charleroi, deden het ontwerp afspringen. De beide Prinsen *van Oranje* ontvingen den last om terug te trekken, waarna het leger deszelfs algemeene teruggaande beweging rustig vervolgde tot Le Roeulx, bij welke plaats de generaal *de Constant* de eer had, van het aldaar geplaatste hoofdkwartier te mogen dekken. Gedurende den geheelen terugtogt, voerde hij een der achterhoeden aan, tot dat het leger bij Braine le Comte was aangekomen, alwaar hij, met de vereenigde Hollandsche en Oostenrijksche troepen, vooruit Soignies gedetacheerd werd. Deze achterwaartsche beweging was door hem, ten genoegte van zijne chefs, met evenveel beleid als koelbloedigheid gedekt geworden.

De slagen waarmede de zoo veeg geworden staat van het Gemeenebest, nu achtereenvolgens gebeukt werd, waren weinig minder dan doodelijk voor deszelfs voortdurend bestaan. De moed en volharding, door de Nederlandsche troepen aan den dag gelegd, hadden niet te min eene schoonere belooning verdiend. De veldheers-talenten, door den Erfprins *van Oranje* zoo sprekend ten toon gespreid, de koelbloedige dapperheid en het schrander doorzigt van den Prins *Frederik van Oranje*, waarvan bijna elk gevecht, elke schermutseling een voorbeeld had gezien, en die hij door zijn bloed bezegeld had, de schitterendste bewijzen van moed en verkleefdheid, door zoo vele chefs gegeven, — niets mogt baten, om het dreigende onweder af te leiden. De troepen van den Staat, moesten de mislagen boeten, door verdeeldheid van gevoelen en inzigten bij de opperleiding van het verbondene leger, begaan. Zij trokken naar de oude grenzen van het Gemeenebest terug, om er, grootendeels in de grensvestingen versnipperd te worden. De brave generaal *de Constant*, altijd werkzaam voor de belangen van zijn vaderland, en die van het hem dierbare huis *van Oranje*, achtte zich gelukkig het open veld te kunnen houden, daar het grootste gedeelte der nog mobiele troepen, achter de liniën van Waspik vereenigd, aan zijne leiding werd toebetrouwd,

en aan hem als taak werd opgelegd om de provincie Holland te dekken. Dadelijk werd alles aangewend om de inondatiën te stellen, die dan ook na verloop van zeven weken, genoegzaam geacht werden, om met eene zwakke bezetting der liniën, te kunnen onderhouden en verdedigd te worden. De generaal *de Constant* ontving alsnu het bevel om zich met zijne beschikbare troepen naar den Bommelerwaard te begeven en aldaar de Engelsche troepen, onder de bevelen van den generaal *Abercromby*, af te lossen. De laatste stuip-trekkingen van den Hollandschen leeuw, werkten doodelijk in de gelederen der Fransche benden, bestemd om de Bommelerwaard te doen ontruimen. Voor de Franschen echter, was een eche eene aansporing om den moed te verdubbelen en in voortvarendheid toe te nemen. Op deze wijze waren de generaal *de Constant* en zijne brave soldaten, gedurende acht weken, rusteloos blootgesteld aan de ziedende aanvalsdrift der Fransche republikeinen; zijne onvermoeide werkdadigheid en beleidvolle beschikkingen deden echter al de ondernemingen zijner tegenpartij falen. Doch de rijkste oogst van roem en krijgseer was voor hem bespaard gebleven tot den 11den December, bij den aanval der Franschen, onder *Moreau* en *Pichegru*, op het fort St. Andries en den Bommelerwaard. De luitenant-generaal Prins *van Hessen-Darmstad*, die het opperbevel over de bezetting van den Bommelerwaard voerde, schreef, in zijne officiële rapporten, de met goede gevolgen bekroonde roemrijke verdediging van dit en andere vroeger bedreigde punten, aan den moed en de beleidvolle maatregelen van den generaal *de Constant* en de voorbeeldige dapperheid zijner troepen toe.

Toen nu de vorst de inondatiën en de rivieren sterk bevloerd had, vielen ook de laatste slagboomen en werden ruime toegangen aan den steeds aanwassenden toeloop van Fransche legerbenden geopend. De generaal *de Constant* werd alsnu met zijne brigade op den regter Waaloever geposteerd. Ook daar gaf hij vernieuwde bewijzen van zijnen onbezweken ijver en krijgskundige verdiensten, door de voortgangen des vijands, voornamelijk bij den aanval van den 27sten December, op te houden. Drie dagen lang hield hij zich aldaar tegen overmagt staande, tot dat hij door den Prins *Frederik van Oranje* naar Leerdam werd gezonden, ter verdediging van de Linge. Den 4den Januarij 1795 werden zijne diensten weder aan de Waal ingeroepen, om deszelfs oever met medewerking van de Engelsche troepen, te verdedigen; doch daar deze laatsten den 7den Januarij hunne positiën verlieten, zoo ontving hij bevel, om op Gorcum terug te trekken, alwaar zijne brigade uiteenging. Aan de belangen der Stadhoudelijke familie innig verkleefd, volgde hij den Prins *Frederik* naar 's Gravenhage.

In den eersten, zoowel als in den laatsten veldtogt, had *de Constant* zich, als soldaat en als aanvoerder, op eene schitterende wijze doen kennen, en bij verschillende gelegenheden zijne schranderheid en hoogstbeschaafden en gevormden geest, aan den dag doen komen. Zijne uitgebreide kennis, zijn door-

zigt en zijne aanlokkende bevallige verkeerung met menschen, hadden de aandacht van het wankelende bestuur op hem getrokken, om door hem eene laatste poging te doen aanwenden, tot behoud van den zinkenden staatshulk. Op hem viel de keuze van den Stadhouder en de staten-generaal, om als parlementair bij den generaal *Pichegru* en de representanten van het Fransche volk, eenen wapenstilstand te bemiddelen. Den 18den Januarij snelde hij naar zijne bestemming. De steenen waren echter reeds geworpen en hadden het lot van het stadhouderlijk geslacht beslist: Hier golden de woorden, zoo dikwijls en zoo noodlottig voorkomende in de geschiedenis van het vaderland: het was te laat! Te Amsterdam bereikte hij de personen tot wie hij was afgezonden; maar met de bezetting der hoofdstad, viel ook het oude Gemeenebest ter beschikking van de zegevierende Franschen, en noodzaakte de vorstelijke familie om het land harer geboorte, de wieg en bakermat van den roem van haar geslacht, te verlaten.

Te 's Gravenhage terug gekomen zijnde, sloeg de generaal *de Constant* de herhaalde voordeelige aanbieding om met zijn regiment in de Fransche gelederen te dienen, even als het pensioen, dat bij de afdanking dier troepen aan de officieren werd toegekend, standvastig af, daar het met zijne beginselen streed, om iets van het nieuwe bestuur aan te nemen. De generaal had, trouwens, reeds vroeger van zijne onbaatzuchtigheid doorslaande blijken gegeven, daar hij van 1766 tot 1794, alzoogedurende 28 jaren, in de verschillende graden door hem bekleed, van den Staat geen ander tractement, dan dat van luitenant had getrokken. Daarmede had hij eenen zeer werkdadigen veldtogt, als kolonel-kommandant der Zwitsersche gardes, en als generaal-majoor gemaakt, zonder zich te willen beklagen over den maatregel, waarbij de hem toekomende tractementen aan anderen werden toegekend.

Het krijgswerkdadigste gedeelte der loopbaan van den generaal *de Constant* nam in dat tijdstip een einde; bij al degenen die onder hem gediend hadden, of die boven hem gesteld waren, de eervolste en aangenaamste herinneringen van zijn gehouden gedrag, in de moeijelijkste en neteligste omstandigheden, en van zijn voortreffelijk karakter achterlatende. Had hij nu ook van zijne zijde alles gedaan, om aan zijne verplichtingen als soldaat en aanvoerder te voldoen, dan ook dankte hij aan het krijgsgeluk, dat hij nimmer door de vijandelijke wapenen, maar wel door de bevelen zijner chefs, is genoodzaakt geworden, om de aan hem toevertrouwde posten te verlaten; een geluk dat aan weinigen mag te beurt vallen.

Bij de nieuw ingevoerde order van zaken, legde de generaal *Baron de Constant Rebecque de Villars* zijne militaire waardigheden neder en verliet het vaderland, om zich bij zijne echtgenoot (geboren baronesse *van Lijnden van Hoevelaken*) en zijne kinderen, te Brunswijk te vervoegen. Vereerd door het vertrouwen en de vriendschap des regerenden Hertogs, werd hij door dezen, uit eigen beweging, en zonder eenige het aanzoek van zijne zijde, benoemd tot land-

drost van het hertogdom Brunswijk. Door deze benoeming regtvaardigde de hertog het verblijf van zijnen edelen gast in zijne staten, en onttrok hem zoodoende aan de navorschingen der Fransche autoriteiten. Bij de aanneming van deze eervolle betrekking, deed de generaal *de Constant* echter vrijwillig afstand van het tractement en de emolumenten aan dien post verbonden.

Nauwelijks was hij hier gevestigd, toen onze generaal vernam, dat de prins *Frederik van Oranje*, te Osnabrug; de overblijfselen van het aan zijn stamhuis getrouw geblevene gedeelte der Hollandsche troepen verzamelde. Dit was genoeg om hem derwaarts te doen snellen, en zich te stellen onder de bevelen van Zijne Doorluchtige Hoogheid. Na het uiteengaan van dit zoogenaamde rassemblement, werd onze *de Constant*, door den Erfprins *van Oranje*, naar Berlijn ontboden, alwaar hij met onderscheiding ontvangen werd. Van daar werd hij in 1799 naar Zurich gezonden, om den Landman (advoyer) *von Steiger*, behulpzaam te zijn, bij de oprigting van een korps, dat uit Zwitsersche vrijwilligers zoude zamengesteld worden en bestemd was om het leger van den aartshertog *Karel* te versterken en tot Zwitserlands bevrijding mede te werken. Staatkundige verdeeldheden en de overwinningen der Fransche troepen onder *Massena*, belette de uitvoering van dit ontwerp. Alstoen verliet hij het Oostenrijksche leger, om te voldoen aan eene hernieuwde uitnoodiging van Z. D. H. den Erfprins *van Oranje*, om zich bij Hoogstdeszelfs persoon te Lingen te vervoegen. De hereeniging der officieren van het rassemblement van 1795 te Lingen, om van daar eene diversie te bewerken en den inval der Engelsche-Russische troepen, onder de bevelen van den hertog *van York* te begunstigen, bleef zonder gevolgen, uit hoofde van de kapitulatie van Alkmaar en den terugtogt der verbondene troepen.

De Erfprins *van Oranje* onderwierp zich alsnu met gelatenheid aan den drang der omstandigheden en aan de tijdelijke verduistering van het gestarnte zijns stamhuizes. De voorouderlijke moed en de hoop op eene betere toekomst waren echter niet geweken. Zijne Doorluchtige Hoogheid vertrok naar Engeland, de standvastigste vijand van het revolutionaire Frankrijk. De generaal *de Constant*, getrouw aan zijne beginselen, volgde den jeugdigen en moedigen Vorst, onder wiens aanvoering hij zijne eerste lauweren geplukt had. Daar zijnde, was hij Z. D. H. behulpzaam in het oprigten van het korps Hollanders in Engelsche soldij, dat tot de sterkte van 6000 man gebracht werd. In 1800 werden de leiding en de belangen dezer brigade aan den generaal *de Constant* toetrouwd. Na eene zeer active dienst in Engeland, waarbij dit korps zich, zoowel door deszelfs samenstelling als voorbeeldige krijgstucht, voordeelig had onderscheiden, werd hetzelfde, na den vrede van Amiens, afgedankt. Op aanbeveling van den Erfprins *van Oranje* en den hertog *van York*, ontving de generaal-majoor, *Baron de Constant Rebecque de Villars*, tot belooning zijner goede diensten, het brevet van lui-

tenant-generaal in dienst van Zijne Brittannische Majesteit. Van dat oogenblik af, genoot hij de eerste rust, na een uiterst werkdadig leven van zeven jaren.

Bijna achttien jaren lang, had Nederland vreemde goden geofferd, en bij het streven naar meerdere vrijheid en het invoeren van vrijzinniger beginselen, riep het, tot deszelfs eigen bederf, het gezag eener vreemde heerschappij in. Maar hoe kon het anders? Men was de spreuk der vaderen ontrouw geworden, en inwendige verdeeldheden had het eigenlijke doelwit, dat men bereiken wilde: vrijheid in alles en voor allen, doen veranderen in het ijzeren juk van Fransche overheersching; doch het beraden en mannelijk karakter der Hollandsche natie louterde zich in die beproevingsjaren van vreemde smetten, en trad, toen Europa's bevrijdings-uur geslagen had, door eigen kracht gedreven, ook weder grootsch in de rij der onafhankelijke volken. Met onbegrijpelijke voortvarendheid werd Neêrlands herstelling tot stand gebragt; want te midden van November 1813 begonnen, kon men ze reeds voor het einde van dat jaar volkomen heeten.

Naauwelijks had onze brave *de Constant*, die op dat tijdstip zich te Hanau bevond, de tijding vernomen dat de Prins van Oranje door de Hollandsche natie terug geroepen en te Scheveningen aan wal gestapt was, of hij werd door de ijverigste toewijding en innigste verkleefdheid aan het huis van Oranje, op nieuw beziel, om Z. K. H., den toenmaligen Souvereinen Vorst, gelijk vroeger, zijne diensten, in weerwil van zijnen reeds ver gevorderden ouderdom (64 jaren) en de aanvallen van zeer pijnlijke aamborstigheid, waaraan hij gedurig blootgesteld was, aan te bieden. Dit aanbod, zeer vleitend beantwoord zijnde, werd de generaal *de Constant*, bij zijne komst te 's Gravenhage, in Februarij 1814, door den Souvereinen Vorst ook op het minzaamst ontvangen en gelijktijdig benoemd tot luitenant-generaal in Nederlandsche dienst, en tot minister bij den kroonprins van Zweden, met last om zich naar Hoogstdeszelfs hoofdkwartier te Luik te begeven. De operatiën der groote legers werden echter met zooveel spoed doorgezet, dat, toen de generaal *de Constant* eenige zaken, die zijn vertrek ettelijke dagen vertraagd hadden, had afgedaan, zijne zending bij den kroonprins van Zweden, als niet meer noodzakelijk beschouwd werd. Twee maanden daarna werd hem het groot kommandement van het oostelijk gedeelte van het rijk opgedragen, dat zich van Heusden tot aan Namen uitstreckte, en dat 14 versterkte plaatsen en meer dan 28,000 man troepen bevatte. In Julij 1814 begaf hij zich naar zijn hoofdkwartier, waartoe de vesting Maastricht was aangewezen en aanvaarde aldaar zijne nieuwe betrekking. Toen nu, bij de landing van *Napoleon*, de naauwelijks herstelde Staat met eenen nieuwen oorlog bedreigd werd, ontving onze eerste grijze, doch van hart en moed nog altijd jeugdige luitenant-generaal *de Constant*, op den 27sten Maart 1815, zijne benoeming als gouverneur van dit belangrijk bolwerk van het

rijk, en den 8sten Julij daaraanvolgende, als eene koninklijke belooning voor zooveel trouw, beleid en moed, in een reeks van jaren aan den dag gelegd, zijne vheffing tot kommandeur der Militaire Willems-orde.

De nieuwe betrekking, waartoe het koninkrijk der Nederlanden in het staten-stelsel van ons werelddeel geroepen werd, deed eene nieuwe verdeeling van het grondgebied in groote militaire kommandementen noodzakelijk achten. De luitenant-generaal *de Constant* werd op den 1sten Januarij 1816 tot bevelhebber van het 5de groot militair kommandement, bevattende de provinciën Luik en Limburg, benoemd, waarbij bepaald werd, dat zijn hoofdkwartier te Maastricht, alwaar hij door de geheele bevolking bemind en hooggeschat werd, zoude gevestigd blijven. In September 1818, viel hem de eervolle onderscheiding ten deele, om zich naar Aken te begeven, ten einde aldaar de keizers van Oostenrijk en Rusland, als ook den koning van Pruisen, in naam van zijnen Souverein te begroeten, en de staatszaken die bij het congres zoude verhandeld worden, te volgen, ten welken einde hij met den minister van buitenlandsche zaken in briefwisseling zoude treden. Bij de aldaar vereenigde Monarchen persoonlijk en zeer voordeelig bekend, even als bij de meeste hunner ministers, werd hij op de vleitendste wijze, voornamelijk door den Keizer van Oostenrijk, ontvangen. Na afloop dezer eervolle zending, keerde hij naar zijn hoofdkwartier terug, alwaar hij kort daarna mogt ondervinden, dat de reeks van belooningen nog geenszins voor hem gesloten was, dewijl Zijne Majesteit hem in December 1818, in eenen eigenhandigen brief, aankondigde, dat, aangezien Hoogstdezelve wenschte hem nader bij zijnen persoon te zien, Zijne Majesteit hem benoemde tot gouverneur der koninklijke residentie Brussel, met den rang van groot-officier der kroon. Den 10den November 1828 werd hij tot den graad van Generaal der Infanterie verheven.

Zoo smaakte dan de Genl. Baron DE CONSTANT REBECQUE DE VILLARS, in den avond zijns levens, de vruchten van eene eervolle en ridderlijk afgelegde loopbaan, — zich gelukkig rekenende, dat de Vorst, onder wiens oog hij zoo dapper gestreden, aan wien hij zijn geheel leven toegewijd had, aan wien hij met zoo veel trouw was verkleefd gebleven, op eenen benijdenswaardigen troon gezeten, den roem van Zijn geslacht door Koninklijken glans mogt zien omstralen. Die glans te zien toenemen, die Koninklijke zetel te zien bevestigen op het geluk en de dankbaarheid van het Nederlandsche volk, was zijne eenige, doch ook vurigste bede. Te lang echter, hadden de stormen des levens over zijn hoofd gewoed, — hij had te veel ondervinding opgezameld in het woelige tijdvak der vorige eeuw, — hij had te veel menschen leeren kennen en beoordeelen, dan dat hij zich zoo geheel rustig konde overgeven aan de liefkozende droomen van BESTENDIGHEID. Door het lijden van zijn lig-

chaam — voornamelijk door roosachtige affectiën aan de beenen, die zich van tijd tot tijd openden, en waarbij zich zeer pijnlijke toevallen van aamborstigheid voegden, — zag hij zich dikwerf aan zijne stoel gebonden en aan de hevigste lichaamsmarten blootgesteld. Zijne intellectuele vermogens hadden echter niets verloren, en zijn geest, door opvoeding en ondervinding beschaafd, kenmerkte zich in het gezellige verkeer, te midden van een teederbeminde gezin en in eenen uitgezochten vriendenkring, even jeugdig, even onderhoudend. Als eene levende kronijk van zijnen tijd, schetste hij personen, handelingen, oorzaken en uitkomsten, altijd even aanschouwelijk als aangenaam en leerrijk. Het sprak dus wel van zelf, dat hetgene wat rondom hem voorviel, geenszins aan zijnen scherpszienden geest konde ontsnappen. Het woelen eener, der regering vijandige partij boeide voortdurend zijne aandacht; en voorwaar, er behoefde geene diepe bronnen door hem opgespoord te worden, om de slechts schijnbaar verholene waarheid aan het licht te brengen. Hoewel zedigheit, bescheidenheid en onbaatzuchtigheid nu de hoofdtrekken van zijn karakter uitmaakten, zoo was hij echter een te getrouwe dienaar zijns Konings, dan dat men vooronderstellen mag, dat zijn mond de opmerkingen van zijn ondervindingrijk doorzigt zal verholene hebben. — Doch, hier legt de geschiedschrijver zijne pen neder, omdat het hem nog niet vergund is, eenige minder bekende daadzaken van den Belgischen opstand, over welke hij, door zijne persoonlijke betrekkingen in België, eenige bescheiden heeft kunnen opzamelen, hier ter plaatse toe te lichten. Eene gepaste voorzigtigheid vordert ook in dezen — en vooral bij de levensschets van den braven hoogst zedigen man, aan wiens nagedachtenis hij een herinneringsteeken wilde oprigten — BESCHIEDENHEID. De openbare meening moge dan al over dezen of genen te voorbarig een oordeel geveld hebben, de tijd zal eerst dit alles ophelderen, en nadat de waarheid zuiver en krachtig zal gestraald hebben, zal men zich welligt geneigd gevoelen, om op vroegere oordeelvellingen terug te komen. Doch, genoeg hierover: De Belgische opstand brak uit, juist in het oogenblik, dat de generaal Baron *de Constant Rebecque de Villars*, door zijne kwalen aan zijn bed en zetel geboeid was. De droefheid, van zich door deze positie in zijne vurigste wenschen, om met dezelfde toewijding, die nog geenszins door den vergevorderden leeftijd van 80 jaren verzwakt was, verlamd te zien, was zoo groot, dat hij, te 's Gravenhage aankomende, dringend aan Zijne Majesteit verzocht, om het ontslag uit zijne betrekking. Op eene zeer vleijende wijze stond Zijne Majesteit het herhaalde verzoek van zijnen oudsten en trouwen dienaar toe, terwijl het Hoogstdenzelven behaagde, daarbij de sprekendste bewijzen te voegen van dankerkentenis en tevredenheid over zijne veeljarige en nuttige bewezen diensten.

Op den 12den Augustus dezes jaars, bezweek de achtenswaardige grijsaard in den ouderdom van bijna 89 jaren. De koning

verloor in hem een' zijner getrouwste dienaren, zijne kinderen een' der beste vaders, het vaderland een' zijner aanzienlijkste burgers, en het leger een verdienstelijk generaal. Tot in zijne laatste oogenblikken, hadden zijn geest en de uitstekende hoedanigheden van zijn hart even jeugdig als altijd geschitterd. Hoog vereerd en geacht door allen, die in het maatschappelijk leven boven hem gesteld waren, vurig bemind door hen, die het geluk hadden hem te kennen en door hem gekend te zijn, zal zijne nagedachtenis blijven deelen en leven in de algemeene schatting en hoogachting en in de onverdoofbare liefde zijner kinderen en naaste betrekkingen.

En zoo ik er in heb mogen slagen, om het leven te geven aan het vergeet hem niet, dat ik bij de grafzerk van den generaal der infanterie *Baron de Constant Rebecque de Villars* geplant heb, dan zal ook daaraan de moraal dezer levensschets bloeiende blijven. Zijne asch roerende, vond ik de bestanddeelen van eenen ridderlijken krijgsman, al de hoedanigheden van een braaf mensch, van een' deugdzaam en eerbiedwaardig burger en van een' voorbeeldig vader: de eenvoudige krans dien ik om zijne lijkbus gevlochten heb, moge tot navolging opwekken en alzoo mijne bemoeijingen regtvaardigen.

Breda, 10 October 1838.

J. C. VAN RIJNEVELD.

ALGEMEEN OVERZIGT

BETREKKELIJK DE VERSCHILLENDE VORMEN EN HET GEBRUIK VAN GEKAZEMATTEERDE REDOUTEN, KLEINE FORTEN, DEFENSIVE TORENS (WAARONDER OOK DIE NAAR MONTALEMBERT, DE TOURS-MODÈLES EN DE MAXIMILIAANSCHÉ TORENS), EN GROOTE REDUITS, ZOOWEL IN VERBAND MET DE VESTINGEN, ALS BIJ DE KUSTVERDEDIGING.

(Eene bydrage tot de versterkings-kunst en in het bijzonder voor de kustverdediging.)

(Vervolg van N°. 3.)

Thans laten wij hier de *Instructie* van den Franschen oorlogsminister volgen, aangaande het doel, de omschrijving en de onderscheidene toepassingen der zoogenaamde *Tours-modèles*, zoo als dezelve door *Napoleon* zijn goedgekeurd, luidende woordelijk aldus:

De keizer wil voortaan de wachthuizen, kruidmagazijntjes en gebouwen, welke men alsnog de gewoonte heeft voor de dienst der kustbatterijen te bouwen, vereenigd en gelijktijdig op eene voor de verdediging dienstbare wijze ingerigt hebben, in den vorm van gewelfde en gekreneleerde torens, bekwaam om tevens tot reduits in het binnenste of op het midden van de keel dezer werken te dienen. Dienovereenkomstig zijn door het centrale comité van fortificatiën, eenige modellen ontworpen. Zijne Majesteit heeft daaruit gekozen en